

JAHON ADABIYOTIDA “ONA” HAQIDA YARATILGAN ASARLAR

Scientific supervisor: **Sattorova Dilrabo Ikrambayevna**

Samarqand davlat chet tillari instituti o'qituvchisi Gmail:

sattarovadilrabo25@gmail.com

Bo'riyeva Xadicha Norboy qizi

Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi

Gmail: borievhasan942@gmail.com +99888-194-04-12

Annotatsiya: Ushbu maqola jahon adabiyotida ona haqida yaratilgan asarlar mohiyatining badiiy obrazi, onalarni ayni paytda inson hayotida tutgan o'rni qanchalik muhim ekanligi, shuningdek Yevropa yozuvchilari tomonidan ayol timsoli tasvirlangan turli xil asarlar haqida so'z boradi. Maqolani o'qish jarayonida ayollar bilan bog'liq noma'lum ziddiyatlar, ularning haqoratlanishi bilan birgalikda, boshqa bir asarda tashqi olamdan qiyinchiliklarga duch kelganligi ifodalangan.

Kalit so'zlar: Jahon adabiyoti, ona timsoli, Yevropa yozuvchilarining asarlari, badiiy obraz, ittifoq, urush

Ona! Bu har bir millat uchun buyuklik ramzi hamda insonlarni bir-biriga boglovchi rishta sifatida qaraladi, shuningdek farzandining baxti hamda oz oilasining tinchligi uchun jonini qurbon qiluvchi zot bu onadir, albatta. "Ona" va "ayol" qanday gozal ma'noga ega va eshitgan zahoti etni jimirlatib yuboruvchi jumla hisoblanadi. Qaysi yonalishda bolsa ham (jahon adabiyotimi yokida qissa, romanmi farqi yoq) "ona" larni madh etuvchi asarlar hamisha yuqori o'rinlarda, ozida fikrni talqin qilish darajasiga loyiq tarzda mashhurlikka erisha olad. Onaning qalbi har doim iliq mehr-muhabbatga tola hamda, har bir inson uchun uning ko'zlari motivatsiya bola oladi va qalbidagi barcha hissiyotlarini farzandlariga tadrijiy yo'l bilan ulashadi. Qadimda qanchadan qancha alloma va olimlar otganligini bilasiz, ularni ham ona deb atalgan timsollarimiz dunyoga keltirishgan. Misol uchun Abu Ali ibn Sino, Al-Xorazmiy, At-Termiziy kabilar: shular qatorida juda ko'p olimlarimizni sanab otishimiz mumkin. Bu ayollarimiz albatta hozirda "alloma yaratgan onalar" timsoli sifatida butun dunyo ayollariga ornak boladi. Yozuvchilar tomonidan ona obrazi har xil obrazlarga kiritilgan hattoki, uning kongli borliqdagi jismlarni his qila oladigan ma'noli qismlardan iboratdir. Badiiy obraz orqali har bir detallar alohida tasvirlanadi, uning yordamida ijodkor o'zini qiynagan barcha savollarni badiiylik orqali ochib beradi.

Jahon adabiyotining o'ziga xos vakili Svetlana Alekseyevichning "Urushning ayoldan yiroq qiyofasi" badiiy obraz timsollarini yirik realistik voqealar bilan yaralgan hamda u bu asar uchun Nobel mukofotiga sazovor bo'lgan. Negaki, asar saviyasi va uning ta'sir qilishi yuqori darajada hisoblanadi. Bu romanni mutolaa qilgan kishi o'sha davr muhitiga, ya'ni jahon urishi girdobiga tushib qolishi hech gap emas. Onani madh etuvchi asarlar nafaqat jahon adabiyoti namoyondalari, balki har bir millatning yozuvchi hikoyanavislar tomonidan yozilgan, hamda 7 yoshdan 70 yoshgacha bo'lgan odamlarning qalbidan muhim órin egallagan. Yevropa adabiyoti namoyondalarining ham órni beqiyosdir, bundan tashqari har bir yozuvchini yozgan asarlari uchun yetarlicha muxlislariga ega hisoblanadi. Hozirda jahon adabiyotining óziga xos kóplab vakillarining ona timsoli tasvirlangan asarlarini uchratishimiz mumkin, ammo ularning asarlari orasida ham tanlab, saralab óqiladiganlari bor, albatta. Bulardan biri yuqorida ta'kidlaganimiz kabi ingliz yozuvchisi bólgan Svetlana Alekseyevichning "Urushning ayoldan yiroq qiyofasi" asarida "...ona ya'ni ayol obrazining ittifoq urushida kórsatgan jasoratini..." yozishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yganligi va yana o'zining asarlari bilan yuqori cho'qqilarga erishgan rus yozuvchisi Nikolay Karamzin, Kolumbiyalik yozuvchi va jurnalist Gabriel Gorsia Merkezning "Ulug' onaning janozasi" kabi asarlar hozirgi zamonaviy adabiyotning tuganmas boyliklari desak adashmagan bo'lamiz, balki "Urushning ayoldan yiroq" asarining asl mohiyati ta'kidlaydigan bo'lsak, yozuvchi ayol o'sha davr hayotini tasvirlash bilan bir paytda qalbidan qancha ko'p kuchli hissiyotlar kechganligini faqat va faqat o'zi biladi xolos. Chunki bu asarda ayollarning achchiq qismati ayanchli holatda aks ettirilgan. Ittifoq urushi sababli qanchadan qancha onalar o'z qiyofasi farzandlarining o'limlariga sabab bo'lgan, chunki ochlik, bir burda nonga zor bo'lib o'z farzandlarini qurbon qilishlarini juda ajoyib bo'yoqlar bilan kitobxonlarga yetkazib berishga harakat qilgan. Mazkur asar butun jamiyat hayotini ro'yirost ifodalab bera olgan.

Qirq uchinchi yilning iyul oyida bizga Kursk Yeyida bizga polk bayroğini topshirishdi, bizning oltmish beshinch armiyaning bir yuz yigirma to'qqizinchi alohida polkimiz sakson foiz ayollardan iborat edi. Siz tasavvur hosil qilishingiz...bizlarni tushunish uchun...aytib bermoqchiman. Nimalarni his qilganimizni sòzlab bermiqchiman. Ósha paytdagi odamlar endi hech qachon bòlmasa kerak. Hech qachon! Biz juda sodda va samimiy edik. Qalbimizda cheksiz ishonch! Polk komandirimiz qòlida bayroq olib: "Polk, bayroq ostiga! "Tiz chòking!" deb buyruq berganida hammamiz òzimizni baxtiyor his etdik. Bizga ishonch bildirishdi, biz endi

barcha polklarga òxshagan, polkimiz-tankchi,òqotar-polkchi. Kòzlarimizdan shashqator yosh oqardi. Gapim erish tuyulishi mumkin,balki ishonmassiz,ammo bu hayajonli onlar butun vujudimni junbushga keltirdi. Hayajondan hatto kasalim ham soğayib ketdi(ochlikdan,asab zòriqishidan shabkòr bòlob qoldim). Ishonasizmi, ertasiga soppa-soğ bòlib ketdim, mana shunday qalb titroği meni kasaldan xalos qilgan edi.

Mariya Semyonovna Kaliberda,katta serjant,aloqachi

Katta hayotga endigina qadam qòygan edim...qirq birinchi yil tòqqizinchi iyun kuni òn sakkizni qarshilab,kattalar safiga qòshilgan edim.Ikki hafta,yòq-yòq,òn ikki kundan keyin urush boshlanib ketdi.Bizni Gagra-Suxumi temiryòliga jònatishdi.Faqat yoshlardan iborat jamoa tuzishdi.Non tarkibida undan boshqa hamma narsa bor.Kòproq suv non biroz muddat iste'mol qilinardi.

"Bu voqea aniq qayerda bòlganini eslolmayman...Omborda ikki yuzga yaqin yaradorga bir òzim xizmat qilayotgandim.Yaradorlarni jang maydonidan keltirishardi,ularning sanògi yòq edi.Qandaydir qishloqda edik...Shuncha yil òtdi rostan ham esimda yòq...Tinim bilmadim,tòrt kun uxlamaganim esimda,albatta.Hamma"Singlim!" "Singiljon!" deb chaqirishardi.Men birining yonidan ikkinchisiga yugurardim.Bir safar qoqilib ketibman-u,dong qotib uxlab qolibman.Shovqin surondan uyğonib ketdim,komandir,yoshgina leytenant u ham yarador edi, soğ biqiniga suyanib,òrnidan kòtarilib barchaga baqirishardi."Jim bòling! Jim bòling! Buyruq beraman!".Holdan toyganligimni tushungan ekan.Òshanda birinchi marta fronga borib yìgladim.

Shoir bu asarda yana juda ko`plab onalarning mardonavorligi, idokorligi juda ko`p marta tilga olinadi.Ulardan biri urushning ta`mini totib ko`rgan Tamara Ulyanova bilan qurgan suhbatini qog`ozga tushiradi. U onasining qattiqqo`lligi, juda bag`ritosh bo`lganligi haqida ko`zida yosh bilan birma-bir sanab o`tadi, hattoki ona o`z farzandlarini quchoqlab, o`pib erkalamagan. Ammo onani urushga safarbar qilishganda birinchi va oxirgi bor farzandini qattiq quchoqlaganligini va uni endi ko`rmasligini his qila boshlaydi.Shoir uchun asradagi eng ta`sirli joy bu uni erkab-suyishi urush sababli ekanligini achinish bilan bayon qiladi chunki ona farzand ko`rsa uni yer-u kòkga ishonmay kichikligidan erkab bor mehrini ayamasligi kerak. Masalan, o`zbeklarda farzand bu ona uchun "ko`zining nuri", "onaning oq-u qorasi" hisoblanadi. Asarda ona timsolining kuchliligi, oilaparvarligi bilan birgalikda ularda mexr-shafqatsizlik holatini ham urushda qon yutib yurgan askarlardan ham bardoshliroq ayollarni kuzatishimiz mumkin. Ushbu asarimizda ona obrazi jonli va

real tasvirlar bilan qog`ozga tushirilgan va yozuvchimizning barcha qahramonlari realistik timsollarni tashkil etadi. Ayni damda asarning darajasi yuqori bu, albatta, yozuvchining shaxsiy mahorati badiiy jihatdan yuqori ekanligidan dalolatdir. Har bir personajning inson qabliga ta`sir qilishi juda ham yuqori. Asarni o`qiyotganda obrazlarni ko`z oldiga keltira olish mumkin, albatta, bu kitobxon uchun badiiylik belgisidir.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Svetlana Aleksiyevichning "Urushning ayoldan yiroq qiyofasi" asari. 67-68-betlar
2. M Ubaydullayeva, O 'Zbek Va Qirg 'Iz Adabiyotshunoslik Terminlarining Mavzuiy Guruhlari Tahlili, Ilmiy Axborotnoma, 18, 0
3. H Сулейманова, Тил Белгиларининг Нутққа Кўчирилиши
4. "Urushning ayoldan yiroq qiyofasi" asari 2-nashri 2018
5. M Ubaydullayeva, U Murodova, Saida Zunnunova Asarlarida Kurashchan Qahramon Talqini, Академические исследования в современной науке 2 (23), 123-135, 2023
6. НМ Сулейманова, О Структурной Схеме Номинативного Значения, Ученый XXI века, 2016
7. UM Azamatovna, History Of Development Of Uzbek And Kyrgyz Literary Terms. E-Conference Globe, 67-69, 2021
8. H Сулейманова, О номинативной функции предложения, Иностранная филология: язык, литература, образование 2 (4 (65)), 88-91, 2017
9. МА Ubaydullayeva, Methodology Of Using The" Analytical Reading" Technique In The Interpretation Of The Epos" Alpomish", Международный Журнал Языка, Образования, Перевода 3 (2), 2022
10. НМ Сулейманова, Мм Бобожонова. Связь Номинативных Значений Слова С Пропозитивной Структурой, Лингвистика И Методика: Междисциплинарный Подход, 141-144, 2020
11. M Ubaydullaeva, Ö Semerkant, Türk Halklarının Edebiyat Araştırmalarının Gelişim Tarihi.
12. Dohare, S., Pamulaparthi, L., Abdufattokhov, S., Naga Ramesh, J. V., El-Ebiary, Y. A. B., & Thenmozhi, E. (2024). Enhancing Diabetes Management: A Hybrid Adaptive Machine Learning Approach for Intelligent Patient Monitoring in e-Health Systems. International Journal of Advanced Computer Science & Applications, 15(1).

13. Abdufattokhov, S., Normatova, N., & Shermatova, M. (2022). Artificial Neural Networks Based Predictive Model for Detecting the Early-Stage Diabetes. *Journal of Artificial Intelligence, Machine Learning and Neural Network (JAIMLNN)* ISSN, 2799-1172.
14. Chen, Z., Xie, M., Zu, Q., & Abdufattokhov, S. (2023). Electrical Automation Intelligent Control System Based on Internet of Things Technology. *Electrica*, 23(2).
15. Honkeldieva, M., Talipov, S., Mardanov, R., & Ibragimov, B. (2015). Molecular and crystal structure of gossypol tetramethyl ether with an unknown solvate. *Acta Crystallographica Section E: Crystallographic Communications*, 71(2), 184-187.
16. Abdufattokhov, S., Mahamatov, N., Ibragimova, K., Gulyamova, D., & Yuldashev, D. (2022). Supervisory optimal control using machine learning for building thermal comfort. *Operations Research and Decisions*, 32(4).
17. Honkeldieva, M., Kunafiev, R., & Hamidov, H. I. (2015). Redetermined structure of gossypol (P3 polymorph). *Acta Crystallographica Section E: Crystallographic Communications*, 71(7), o442-o443.
18. Худайназаров, Ф. Х. (2024). Кичик Бизнес Субъектлари Фаолиятини Рақамли Технологиялар Асосида Ривожлантиришнинг Меъёрий-Ҳуқуқий Асослари. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural And Social Sciences Scientific Journal*, 266.
19. Honkeldieva, M. T., Li, H., Bukhorov, K. X., Ahmedov, H. A., & Yulbarsova, M. V. (2021, October). Fourier transformation of infrared spectroscopy and X-ray diffraction analyses of NPK mineral and biomineral fertilizers. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 868, No. 1, p. 012042). IOP Publishing.
20. Худайназаров, Ф. (2023). Исламские Финансы: Проблемы И Решения. *Экономическое развитие и анализ*, 1(8), 109-114.
21. Окбаева, Н. (2022). Матрицы и детерминанты из биномиальных, обобщенных биномиальных коэффициентов. *Science and Education*, 3(4), 33-41.
22. Honkeldieva, M. T., Talipov, S. A., & Ibragimov, B. T. (2015). Gossypol inclusion compound with pyrazine: crystal structure and thermal behavior. *Journal of Inclusion Phenomena and Macrocyclic Chemistry*, 83, 369-375.
23. Худойназаров, Ф. Х. (2024). Кичик Бизнес Субъектлари Фаолиятига Инновацион Технологияларни Жорий Этиш. *International scientific journal of Biruni*, 3(2), 178-186.

24. Okbaeva, N. (2022). Pascal's triangle, its planar and spatial generalizations. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 3(107), 815-8.
25. Honkeldieva, M. T., Talipov, S. A., Kunafiev, R., & Ibragimov, B. T. (2015). Crystal structure of bis-p-anizidinegossypol with an unknown solvate. *Acta Crystallographica Section E: Crystallographic Communications*, 71(12), 1421-1424.
26. Окбоева, Н. У., & Тухтаев, Э. Э. (2019). О применении матричного анализа к решению экономических задач воспроизводства. In *Информационные технологии и математическое моделирование (ИТММ-2019)* (pp. 301-304).
27. Бабажанов, Ю., Окбаева, Н., & Бабажанова, И. (2019). Метод Определения Коэффициента Эффективности Газопровода. In *Актуальные проблемы математики и информатики: теория, методика, практика* (pp. 58-59).
28. Окбоева, Н. (2018). Уравнение Лапласа И Гармонические Функции. In *Фундаментальные научные исследования* (pp. 63-66).